

Colecția BIBLIOTECA POLIROM este coordonată de Bogdan-Alexandru Stănescu.

Acest volum a apărut cu sprijinul:

Petőfi Literary Museum

The Hungarian Books & Translations Office
(www.booksandtranslations.hu).

Sándor Zsigmond Papp, *Semmi kis életek*

Copyright © Papp Sándor Zsigmond, 2011

Published by agreement with the Sárközy & Co. Literary Agency.

All rights reserved

© 2012 by Editura POLIROM, pentru traducerea în limba română

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Pe copertă: © Slava Gerj/Shutterstock.com

www.polirom.ro

Editura POLIROM

Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506

București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1,

sector 4, 040031, O.P. 53, C.P. 15-728

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

PAPP, SÁNDOR ZSIGMOND

Vieți mărunte: poveste ardelenescă / Sándor Zsigmond Papp; trad. din limba maghiară de Marius Tabacu. – Iași: Polirom, 2012

ISBN print: 978-973-46-3190-2

ISBN Epub: 978-973-46-3258-9

ISBN PDF: 978-973-46-3259-6

I. Tabacu, Marius (trad.)

821.511.141-31=135.1

Printed in ROMANIA

Sándor Zsigmond Papp

Vieți mărunte

poveste ardelenescă

Traducere din limba maghiară
de Marius Tabacu

POLIROM
2012

Mihai Gondru știa cu precizie unde a greșit. Dacă nu l-ar fi trimis pe Nicu Zmeură, în dimineața aceea de august, să-i vină totuși mucosului de hac, acum nu ar fi nevoit să-și piardă vremea pe acolo. De fapt a avut un noroc chior. Alții se frământă ani la rând degeaba, încercînd să-și explice greșelile, să găsească soriginea erorilor înlănțuite între ele, și cei mai mulți dau ortul popii fără să aibă habar unde s-a strecurat pietricica aceea care le-a deraiat pentru totdeauna viața. Și fără să fi avut vreodată șansa să rupă acea înșiruire. Pentru că e la mintea cocoșului că marile greșeli nu vin niciodată singure.

Și-a șters sudoarea de pe frunte. Asta îi mai lipsea! Pînă la patruzeci de ani, chiar și pe cea mai aprigă caniculă, abia dacă asuda un pic la subsuori, iar acum era learcă de transpirație, ca o fetiță înainte de împărțășanie. De la începutul primăverii, nu doar în august. Cu toate că mînca și bea la fel ca înainte. Iar acum, poftim, batista îi era deja udă, iar cămașa i se lipise de spinare încă de dimineață. Și cum să se ducă la doctor cu asta? Încă nu s-a născut chirurgul care să-i poată schimba nervii.

Iar directorul nu era nicăieri. O fi la veceu sau vorbea la telefon? Ar fi în stare și de una, și de alta. Să se fi căcat pe el de frică sau să-l toarne, ca un copil.

Soarele după-amiezii despica fișii tot mai largi din răcoarea coridoarelor. Clădirea era pustie și scufundată în tăcere, de parcă defilarea ar fi avut loc cu săptămîni în urmă. Bineînțeles că au șters-o cu toții. La ora aceea erau fie sub un umbrar, fie la lac, fie cu o halbă de bere în față, la ștrand. Și se mai plîng! Că sînt săraci lipiți! Că nu au ce mînca! S-a uitat pe fereastră. Puștile predate erau aliniat în iarbă, sub plopi. Păzite din umbra copacilor de un soldat. Era evident că nici nu se sinchisea de uniforme, de mănușile aruncate claie peste grămadă și de pancartele cu lozinci sprijinite de zid. Cînd va ieși, o să-l ia la rost. Din fericire, soldații de rînd mai au respect față de ștabii trași la

costum. S-a retras de la fereastră. Ar fi putut să se tolănească în vreunul din fotoliile îngrămădite în colț, dar erau respingătoare. Catifeaua bordo era decolorată de soare. Nuanța originală nu se mai vedea decât în adânciturile cusăturilor. Erau identice cu fotoliile din fața sălii de ședințe de la Consiliul Județean și cu cele din holul hotelului central. Poate că de acolo le luase și sărântocul acela pe cele care erau de prisos! Dar cele din piele artificială erau mult mai comode. Din astea avea și el. Același model, dar din mușama. Și nici nu era mare bătaie de cap cu ele. Era suficient să fie șterse cu o cârpă umedă o dată pe săptămână. În schimb, pe astea se vede orice murdărie. Dar ăstora le place luxul.

Nu s-a putut abține să nu se uite în oglinda de lângă fotolii. Și ce a văzut i-a plăcut, chiar dacă nu în toate detaliile. Părul tuns scurt, militărește, bărbia rotundă, efeminată, cravata impecabilă, ca întotdeauna. Expresia feței, mereu puțin solemnă. Care l-a scos adeseori din încurcătură! Plictiseala îl dă mereu de gol pe om, dar solemnitatea, respectul, niciodată. Așa era și chipul lui. Așa că nu era nevoit să facă eforturi prea mari la conferințele sau ședințele care se lungeau pînă noaptea târziu. Nici cînd era frînt de oboseală. Cîți nu-l invidiau pentru asta! Odată i-a spus chiar și Bordan, care ațipea mereu, că el era născut pentru lumea asta. Și că o să ajungă departe, pentru că i se potrivește ca oasele cu oasele sau carnea cu carnea. Era evident că și-a găsit chemarea. Așa și era. Avea patruzeci și cinci de ani, a făcut ceva în viață și încă se ținea bine. Mai avea cel puțin zece ani în față. Zece ani, dacă nu o va da în bară. Tatăl lui a căzut la pat înainte de șaiszeci de ani. Bunicul lui, la fel.

S-a mai privit o dată. Costumul era perfect. Pantalonii erau ca la carte. I-ar fi plăcut, desigur, să fie un pic mai înalt. Să aibă vreun metru optzeci. Adevărul era că arăta de parcă inițial ar fi fost proiectat pentru dimensiunile acelea, că aia era porția de material care îi fusese prevăzută, ca apoi soarta să se răzgîndească brusc și să-l apese cu degetul în cap, să-l îndese, iar el să fie fericit că materia care i-a fost de prisos nu i-a ieșit în evidență pe ici, pe colo. Chiar și așa, gîtul i se pierdea între umeri, iar picioarele lui păreau niște bîrne masive, nu niște membre de om. Așa că el era un om de bază, după cum glumea adeseori pe seama propriei sale constituții îndesate. Priviți, zicea el cu pieptul bombat, umerii mei ar suporta oricînd un etaj întreg. Iar asta le dădea gata pe femei. Pentru că una e un bărbat pe

care-l doboară orice adiere mai zdravănă de vînt și alta e unul pe care furtunile preferă să-l ocolească. Iar restul e treaba croitorilor.

S-a tras satisfăcut din fața oglinzii. I se făcuse poftă să se uite la secretară, dar nenorocitul ei de birou îi acoperea părțile cele mai apetisante. Dacă ar fi avut un strop de răgaz, ar fi încercat să o ademenească de după birou. Dar stătea din ce în ce mai rău cu timpul.

Nu trebuia să se uite la ceas ca să știe că era deja în întîrziere. Iar directorul nu era nicăieri. Desigur că vorbea la telefon. Tocmai el să nu fi avut relații? Doar nu o fi ajuns întîmplător la cea mai bună școală din județ. I-ar fi plăcut să-și aprindă o țigară, de nervi, dar nu voia să se dea de gol în fața secretarei. Asta l-a fi pus într-o situație defavorabilă. Ar fi fost ca un jucător care-și arată puțin cărțile. Mai bine să mai judece o dată totul. Calm. Cu mintea limpede. A fost nevoit să se șteargă din nou pe frunte. Mama ei de viață! De ce l-a întrebat tocmai pe fiul lui? Erau destui pe care ar fi putut să-i întrebe. Iar dacă i-ar fi răspuns altul așa, dacă și-ar fi băgat pula în ora de educație politică un străin, nici n-ar fi apucat să termine, că i-ar fi și chemat pe părinții lui. Care i-ar fi rămas recunoscători pentru totdeauna dacă după bacalaureat progenitura lor idioată ar fi ajuns fie și gropar la cimitirul central. Bineînțeles, după ce ar fi ieșit întreg de la armată. Doar nu-și imaginează cineva că, în afară de canal, ei nu mai au și alte idei. Că gata, li s-a golit sacul. Există în țara asta locuri de muncă pentru toți huliganii! Mine, cariere de piatră... nici o problemă, mereu se găsește cîte ceva. Dar acum era vorba despre Roland. Despre fiul lui mai mare, care, pe deasupra, mai era și preferatul lui mă-sa. De fapt el și-ar fi dat viața mai degrabă pentru Viorel, dar nu ar fi recunoscut asta niciodată în fața Laurei. Cu toate că era vina ei. Dacă nu ar fi ținut atît de mult la principiile ei de educație, dacă nu i-ar fi recunoscut gărgăunii tocmai în fiul ei, în revolta lui, în felul în care lua totul peste picior, în eterna lui lipsă de respect, poate că nu ar fi ajuns pînă aici! De ce l-a bătut atîta la cap cu cinstea și cu devotamentul? De parcă nu ar trăi aici. Și acum cinstea lui era că și-a băgat pula?! Că s-a expus degeaba? Dar cum să contrazici o ungueroaică? Care, dacă trebuie, se încuie în cameră sau face nazuri în fața lumii și își ascunde pizda pînă ce și dracu' ar crede că e bărbat. Și ce vină avea el dacă tocmai atunci era atît de atrăgătoare? Că ochii ei focosi îi făceau și pe

cei mai aprigi masculi să-și piardă capul, iar pulpele și sîinii ei tari ca prunele necoapte îi ațîțau și pe cei mai lași bărbați? Nimeni nu mai uita carnea ei țeapănă dacă apuca să îi simtă o dată gustul. Cum să te împotrivești cu îndărătnicie frumuseții? Mai ales cînd se întorcea acasă chinuit de gîndul că ar putea să o găsească în brațele altuia! Pentru că amatori erau cu duiumul. Pînă și schiopul de Dumitru Dulca, cenzorul de la ziarul județean, se scărpinga la coaie în preajma ei, cu toate că era trecut bine de șizeci de ani. Să nu mai vorbim de ceilalți! De Pernyák, care răspundea la județ de problemele cu maghiarii și care le promitea tuturor blondelor mai acătării că le face actrițe, ca apoi să rămînă cel mult dactilografe. Sau de Bordan Timofte, aprigul secretar al secției culturale, despre care se vorbea că în timpul partidelor de sex se lăsa legat ca un nebun. Și să nu-l uite pe Radu Podeanu, cel mereu prost dispus, care, dacă îl enerva nevasta, arunca și mușchiulețul la gunoi, să mănînce femeia mămăligă pînă i se face rău. Așadar, era doar o chestiune de timp pînă ce Laura va veni odată acasă mirosind a alt bărbat, pentru că toți erau ahtiați după ungueroaice. Sînt din alt material, au altă textură, se lamentau ei și părerea generală era că, după ce toate orașele, ba chiar și cele mai ascunse cătune se vor asimila în îmbrățișările românilor, ar trebui să amenajeze pe undeva prin munți un fel de rezervație, un falanster mai deocheat, în care să bage cele mai focoase exemplare. Și voiau ca tocmai el să se distreze cel mai bine la gluma asta.

Iar el rîdea. Se spărgea de rîs. Și așa, rîzînd, a făcut rost de premiile de la sfîrșit de an, de concediile la mare din hotelurile speciale, de postul comod de la oraș, pentru că dacă nu te împinge nimeni de la spate, trebuie să ai măcar simțul umorului. Să-ți tragi singur palme, să-ți curgă balele de rîs, pentru că numai așa mai poți spera la ceva, măcar să ajungi un păstor castrat la rezervația aceea deocheată. Un eunuc vigilant. Și calculul lui a fost corect, fiindcă nu a trebuit să facă bancuri mai mult de patru ani, ca pînă la urmă tocmai glumeții de odinioară să rîdă de glumele lui tot atît de nesărate. Iar apoi – de parcă și viața ar avea un simț al dreptății –, la cîteva luni după ce s-au limpezit apele, Laura să rămînă din nou însărcinată. Numai că după a doua naștere burta nu i-a mai revenit la loc, pielea nu i-a mai rămas la fel de netedă și de docilă, iar sîinii ei nu mai erau atît de arțăgoși ca înainte. Poate că aceasta era răzbunarea trupului pentru abuzul și torturile suferite. Pentru că au fost nevoiți să-i

taie, să-i ciopârțească perfecțiunea, pînă atunci atît de ocrotită, ca pruncul să vină întreg pe lume. Pernițele apărute peste cîteva luni i-au îndreptat curburile de odinioară ale pulpelor, apoi au poposit pe șolduri și i-au schimonosit brațele și fundul, ca o pavază sau, mai degrabă, ca o măsură de prevedere, pentru ca o asemenea agresiune să nu se mai întîmple niciodată. Ca o statuie inocentă, care se apără de privirile mereu iscoditoare ale vizitatorilor îmbrăcîndu-se în toiul nopții cu surplusul de piatră cioplit de pe ea. Și, oricît de cinic ar suna, el, Mihai, tocmai atunci a devenit fericit. Pentru că nou-născutul nu-i mai isca crize de isterie sau, ca să fie și mai precis, nu i-a iscat nici un fel de criză. Nici nu avea de ce. Femeile grase nu se împotrivesc niciodată. De parcă povara trupului le-ar secătui de vlagă. Pe de altă parte, și-a dat seama și Laura de ceea ce el bănuia demult, că, oricît de mare ar fi satisfacția de a domni peste tărîmul îngust al cinstei, ai toate șansele să mori de plictiseală. Așa că tot ce nu i-a oferit lui Roland i-a dat din belșug lui Viorel, iar acum el poate să afirme fără pic de sfială că, de la unsprezece ani, fiul lui poartă deja în genele sale singurul principiu care încă nu a fost contrazis de practică: că nu există nici o ușă, oricît de masivă și de incoruptibilă ar fi ea, care să nu aibă o gaură pentru cheie. Iar cel care o găsește se descurcă întotdeauna.

Îl aștepta de douăzeci de minute pe nemernicul ăla! Nu putea să plece și să lase totul naibii. Cu ceilalți doi inspectori a aranjat lucrurile în zece minute. Cu Didu Brocariu, individul acela slăbănog, nici nu a fost prea greu. Lucra de douăzeci și cinci de ani la inspectorat, așa că văzuse și lucruri mai grave. Iar pe deasupra era și un bețiv notoriu. Norocul lui a fost că îi mai rămăsese în mașină o sticlă de coniac francezesc, pe care Brocariu a deschis-o pe loc. Tovarășul să nu se supere că e atît de neîncrezător, dar el a primit deja și ceai de mușețel în sticle originale de whisky, iar altădată chiar și sirop de zmeură în loc de vin roșu, așa că nu mai are încredere decît în limba lui. Dar după prima înghițitură puterea coniacului i s-a răspîndit în trupul costeliv, iar omul s-a trezit la viață. E ca uleiul, ca uleiul virgin, i-a explicat el și, chiar dacă i se putea citi pe față un strop de dezamăgire, era numai pentru că puștiul acela nu a spus ceva și mai al naibii, și mai revoltător, care să fi meritat chiar două sticle din minunăția aceea. Tînărul s-a lăsat mult mai greu. Acolo, în răcoarea coridorului, se simțea rușinat de propria lui

insistență. Un demnitar de talia lui s-ar fi convenit să fie mai rafinat, să ia lucrurile mai pe ocolite, nu să se repeadă direct în miezul problemei. Dar asta e lumea în care trăim. Vrei, nu vrei, pînă la urmă ajungi să te porți ca toți cei din jurul tău.

L-a prins în parcare din dosul școlii, cînd tocmai voia să se suie în Lada lui. Dragu, profesorul de matematică, ajunsese la inspectorat acum un an. Era încă mînat de ambiție, nu bea, nu fuma și nici nu le ciupea de fund pe colegile mai cochete după instructajele săptămînale. Zmeură i-a spus că ăstora le e groază mai ales de propriul lor sînge. Că, la vederea lui, li se scurge și ultimul strop de vlagă. Dar desigur că nu au ajuns atît de departe, ci doar i-a spus acolo, în parcare, ce poate să aleagă și anume că s-ar putea folosi de ocazie ca să-i ceară un favor amical sau altfel, cine știe, s-ar putea lovi accidental cu nasul de parbriz. Vai de mine, el, Mihai Gondru, nu va face așa ceva, nu e stilul lui! Totuși se va găsi un voluntar dispus să-i facă acest serviciu. Fiindcă nu o mai fi el cel de odinioară și n-o mai avea sarcini de anvergură, dar cu chestiile mai mărunte se descurcă și acum. Dragu se uita surprins și oarecum neîncrezător la bărbatul cu două capete mai scund ca el.

În parcare nu era nici țipenie de om. Doar capotele mașinilor străluceau în lumina orbitoare. Din dosul zidurilor, de departe, se auzea respirația orașului. Să aibă grijă cu el, doar atît i-au spus despre Gondru la birou după ce s-a angajat, dar nici nu bănuia că lucrurile ar fi putut ajunge atît de departe. Cu toate că a acceptat postul de la inspectorat tocmai ca să scape de zburcium, de palpitațiile insuportabile din piept. Știa că era nevoit să răspundă ceva, dar nu-i venea nici o idee. Apoi, brusc, parcă speriat și el de ceea ce face, Gondru l-a apucat pe Dragu de gulerul cămășii. Pînza i s-a înfipt adînc în pielea albă. Deci cum rămîne? l-a întrebat Gondru, privind nervos în jur. Nici nu aveam de gînd să-l reclam, era gata să spună Dragu, dar s-a abținut la timp. Nu era indicat să aducă vorba despre asta. Iar într-un tîrziu, după ce a reușit să facă abstracție întru cîtva de tot ce-l deranja în jur, de liniștea tot mai apăsătoare, de soarele care-l orbea, de teama irațională că ar putea să se sufoce, i-a venit o idee, poate singura rezolvare corectă, și s-a grăbit să-i spună că, dacă și tovarășul Gondru e de aceeași părere, ar fi timpul ca și fiica lui să intre la Medicină.

Ce idee inteligentă, l-a bătut Gondru pe obraji. Trebuie să ne gîndim un pic și la ziua de mîine. Da, ei sînt viitorul nostru,